

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NA OCENY ŚRÓDROCZNE I ROCZNE KLASYFIKACYJNE
dla uczniów klas czwartych w roku szkolnym 2023/2024 z przedmiotu PRZYRODA**

L.p.	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	I. Badam i poznaję przyrodę. Uczeń:				

<p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym się zajmuje przyrodnik, - wymienia zasady bezpieczeństwa, - wymienia dwie z czterech dziedzin nauk przyrodniczych, - wymienia zmysły człowieka (wzrok, słuch, węch, smak i dotyk) - wyjaśnia, czym jest obserwacja - nazywa prawidłowo przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody definiuje pojęcie doświadczenie ● definiuje pojęcie eksperyment ● wyjaśnia pojęcia: próba kontrolna i próba badawcza definiuje pojęcie materia ● wymienia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) ● nazywa różne stany skupienia wody (lód, ciecz, para wodna) ● wymienia ciała kruche, sprężyste i plastyczne znane ze swojego otoczenia podaje definicję widnokregu ● wskazuje na ilustracji linię widnokregu ● wymienia nazwy głównych kierunków świata ● opisuje przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez uważną obserwację obiektów przyrodniczych wyznacza na podstawie instrukcji główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu ● konstruuje prosty gnomon, wyjaśnia zasadę jego działania 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest przyroda - wymienia trzy źródła wiedzy przyrodniczej - rozpoznaje niektóre piktogramy substancji niebezpiecznych na rysunkach lub fotografiach - wymienia zapisy regulaminu pracowni przyrodniczej wyjaśnia różnice między doświadczeniem a eksperymentem ● poprawnie formułuje problem badawczy ● odróżnia próbę kontrolną od próby badawczej podaje przykłady materii w swoim otoczeniu ● odróżnia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) ● definiuje topnienie, parowanie, krzepnięcie i skraplanie ● wymienia właściwości ciał kruchych, sprężystych i plastycznych wskazuje w terenie widnokrąg i linię widnokregu ● wskazuje główne kierunki świata na różny kierunków ● wymienia przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez obserwację Słońca i gwiazd lub obiektów przyrodniczych omawia budowę kompasu i gnomonu ● wskazuje, co może zakłócać pracę kompasu ● określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wszystkie dziedziny nauk przyrodniczych - podaje definicję przyrody - wymienia wszystkie źródła wiedzy przyrodniczej - podaje przykłady substancji niebezpiecznych w swoim otoczeniu stosuje odpowiednią kolejność działań podczas planowania doświadczenia ● stawia bezbłędnie hipotezę porównuje stany skupienia, biorąc za podstawę odległości między cząsteczkami na rysunku lub schemacie ● podaje inne niż w podręczniku przykłady ciał kruchych, sprężystych i plastycznych wyjaśnia, dlaczego obserwator jest zawsze w środku widnokregu ● posługuje się pełnymi nazwami oraz skrótami głównych kierunków świata ● przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych ● wyjaśnia, w jaki sposób wyznaczyć północ za pomocą Gwiazdy Polarnej i własnego cienia samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą kompasu ● wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu, posługując się instrukcją 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmuje się każda z dziedzin nauk przyrodniczych (biologia, geografia, chemia, fizyka) - rozpoznaje i wyjaśnia zagrożenia, odczytując piktogramy umieszczone na opakowaniach różnych substancji - planuje własną pracę w oparciu o zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni planuje doświadczenie, które ma na celu potwierdzenie lub zaprzeczenie stawianej hipotezie potrafi dowieść, że różne przedmioty, np. szkolna ławka, są materią ● omawia obieg wody w przyrodzie ● bada właściwości ciał i określa ich charakter ● przyporządkowuje nieznanemu ciału do ciał plastycznych, sprężystych lub kruchych na podstawie jego właściwości wyjaśnia, od czego zależy zasięg widnokregu ● określa położenie obiektów względem siebie, posługując się nazwami głównych kierunków świata ● podaje nazwy pośrednich kierunków świata ● podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą gnomonu ● ocenia dokładność i łatwość wyznaczania północy za pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady znanych przyrodników - przewiduje skutki użycia substancji niebezpiecznych w niewłaściwy sposób - proponuje własny regulamin pracowni w oparciu o poznane na lekcji zasady bezpieczeństwa samodzielnie planuje doświadczenie, stawia hipotezę i problem badawczy ● samodzielnie wykonuje zielnik proponuje własną listę ciał sprężystych, kruchych i plastycznych, które może spotkać w życiu codziennym - podaje przykłady miejsc i sytuacji z życia codziennego, gdzie możemy zaobserwować różną wielkość widnokregu ● wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich ● wymienia wszystkie sposoby wyznaczenia kierunku północnego - wyjaśnia, czym różni się busola od kompasu ● wskazuje zależność między gnomonem a działaniem zegarów słonecznych ● korzysta z GPS, np. w telefonie, do wskazania własnego położenia
-----------	--	--	--	---	---

				kompasu i gnomonu	
II. Środowisko życia organizmów. Uczeń:					

<p>2.</p>	<p>wymienia nazwy pięciu królestw organizmów</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy z sześciu czynności życiowych organizmów żywych wyjaśnia, że wszystkie organizmy są zbudowane z komórek wymienia cechy organizmów wyjaśnia, czym jest samożywność wyjaśnia, czym jest cudzożywność wymienia rodzaje organizmów cudzożywnych (drapieżniki, pasożyty, roślinożerzy i wszystkożerzy) opisuje warunki panujące w środowiskach wodnych podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich wymienia trzy z sześciu warunków życia panujących na lądzie podaje łąkę, las, pustynie jako przykłady środowisk lądowych wymienia pięć dowolnych organizmów lądowych <p>wymienia wybrane warunki życia w lesie (np. niższe temperatury latem, wysoka wilgotność)</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na rysunku lub zdjęciu liście lub gałązki pospolitych drzew i podaje ich nazwy rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć (łączy podaną nazwę z ilustracją) wymienia trzy nazwy grzybów trujących rozdzieli drzewa iglaste i liściaste 	<p>definiuje pojęcie „czynności życiowe”</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie sześć czynności życiowych organizmów wymienia przykłady królestw organizmów samożywnych i cudzożywnych wyjaśnia, co oznacza, że organizm jest pasożytem, drapieżnikiem, roślinożercą lub wszystkożercą wymienia przystosowania drapieżników do odżywiania się wymienia ożywione elementy środowiska wymienia nieożywione elementy środowiska podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich (bez ryb) wymienia min trzy gatunki ryb słodkowodnych wymienia przykłady zbiorników sztucznych podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich (bez ryb) wymienia min trzy gatunki ryb słodkowodnych wymienia przykłady zbiorników sztucznych wymienia wszystkie warunki panujące na lądzie charakteryzuje pustynie piaszczyste i kamieniste wymienia naturalne i sztuczne środowiska lądowe budujące poszczególne warstwy lasu podaje nazwy wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<p>charakteryzuje czynności życiowe organizmów</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „komórka” podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych podaje przykłady organizmów roślinożernych, drapieżników i pasożytów opisuje przystosowania zwierząt do odżywiania się różnymi sposobami wyjaśnia, jak głębokość zbiornika wpływa na ilość światła dostępnego dla organizmów przyporządkowuje organizm do środowiska wód słodkich lub słonych na podstawie jego wyglądu (na zdjęciu lub rysunku) wyjaśnia, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne przyporządkowuje organizm do środowiska wód słodkich lub słonych na podstawie jego wyglądu (na zdjęciu lub rysunku) wyjaśnia, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne wyjaśnia, jak zmieniają się warunki życia w środowisku lądowym w ciągu doby charakteryzuje pustynie lodowe wymienia przykłady organizmów zamieszkujących góry potrafi zaklasyfikować środowisko lądowe jako sztuczne lub naturalne na podstawie jego zdjęcia lub rysunku opisuje cechy wybranych organizmów lasy w zatrzymywaniu wody w środowisku określa cechy roślin tworzących runo, podszyt i warstwę koron 	<p>ocenia, do którego królestwa należy organizm zaprezentowany na zdjęciu lub rysunku</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia organizm jednokomórkowy od wielokomórkowego dowodzi, że człowiek jest organizmem cudzożywnym podaje pełne równanie fotosyntezy (zapis słowny) opisuje przebieg fotosyntezy porównuje warunki życia w wodzie z warunkami życia na lądzie podaje nazwę organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku porównuje zbiorniki sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków podaje nazwę organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku porównuje zbiorniki sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków wskazuje warunki, które ulegają zmianom w zależności od typu środowiska lądowego (pustynia, las, łąka) opisuje cechy wybranych organizmów, które przystosowały je do życia w górach i na pustyniach 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie pozwalające udowodnić, że światło jest niezbędne do zachodzenia fotosyntezy wykonuje plakat z opisem wybranego zbiornika wodnego zawierający informacje o jego pochodzeniu (naturalny lub sztuczny) oraz innych cechach, w tym przykłady zamieszkujących go organizmów przygotowuje prezentację w postaci plakatu, prezentacji multimedialnej lub innej formie pokazującej naturalne i sztuczne środowiska lądowe w najbliższym otoczeniu domu lub szkoły wybranego rodzaju (liściasty, iglasty lub mieszany) obrazującą warstwy lasu proponuje szereg działań, jakie może podjąć każdy uczeń w celu ochrony lasów przed ich wycianiem (np. oszczędność papieru, recykling) odróżnia gatunki pospolitych zbóż na podstawie zdjęcia lub rysunku
-----------	---	---	---	--	---

Zespół Szkolno- Przedszkolny nr 11 w Krakowie

<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia zasady zachowania się w lesie ● wymienia warunki życia panujące na łąkach i polach ● odróżnia łąkę od pola uprawnego na zdjęciu lub rysunku	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć ● wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w środowisku i gospodarce człowieka ● wyjaśnia, jaką rolę pełnią pola uprawne dla człowieka ● podaje nazwy typowych organizmów łąki i pola uprawnego	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje drzewa na podstawie ich zdjęć lub rysunków ● opisuje rolę lasów lub drzew w produkcji tlenu dla wszystkich organizmów ● porównuje warunki życia na łąkach i polach z warunkami życia w lesie ● wskazuje łąkę jako środowisko o większej różnorodności biologicznej niż pole uprawne	<ul style="list-style-type: none"> ● porównuje łąkowe środowiska sztuczne z naturalnymi lasów i wskazuje na tej podstawie ich typ (liściaste, iglaste, mieszane) ● charakteryzuje szczegółowo warstwy lasu ● wskazuje na rolę lasów w ochronie bioróżnorodności na Ziemi ● podaje zasady bezpieczeństwa przy zbieraniu i spożywaniu grzybów (pomoc osoby dorosłej, spożycie tylko po ugotowaniu) ● uzasadnia potrzebę ochrony lasów ● ocenia związek braku drzew na polach i łąkach z wilgotnością tych środowisk	
III. Obserwujemy pogodę. Uczeń:				

<p>3.</p>	<p>wyjaśnia, co to jest pogoda</p> <ul style="list-style-type: none"> określa pogodę na podstawie ilustracji (mroźna, śnieżna, słoneczna, deszczowa) wymienia nazwy składników pogody <p>podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje z termometru temperaturę powietrza rozdzieli temperaturę dodatnią i ujemną podaje, z czego mogą być zbudowane chmury rozpoznaje symbole pogody dotyczące zachmurzenia podaje przykłady opadów atmosferycznych zapisuje parametry pogody obserwowane w ciągu dnia 	<p>definiuje pojęcia „powietrze”, „atmosfera”</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poznane składniki pogody opisuje pogodę, którą widzi za oknem <p>wyjaśnia, czym zajmuje się meteorolog</p> <ul style="list-style-type: none"> dopasowuje rodzaj termometru do pomiaru temperatury przewodzi obserwacje temperatury powietrza wymienia nazwy innych przyrządów meteorologicznych podaje nazwę przemiany stanu skupienia, dzięki której powstają chmury dzieli opady na te, które mają stan skupienia stały i ciekły rozpoznaje na mapie pogody symbole dotyczące opadów 	<p>wyjaśnia poprawność stwierdzenia „pogoda jest zawsze”</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne rozpoznaje nazwy składników pogody w tekście prognozy pogody wyjaśnia, jak powstają prognozy pogody podaje zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego dopasowuje składnik pogody do przyrządu, którym jest badany określa kierunek, z którego wieje wiatr wyjaśnia, co to jest mgła rozpoznaje i nazywa symbole stosowane na mapach pogody podaje przykłady różnych opadów ze względu na ich intensywność podaje przykłady opadów atmosferycznych i ich stan skupienia 	<p>podaje przykład znaczenia atmosfery dla życia na ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ciśnieniem atmosferycznym a powstawaniem wiatru analizuje zapisane podczas obserwacji wyniki pomiaru temperatury wskazuje jednostki pomiaru, w jakich mierzy się ciśnienie atmosferyczne, opady, prędkość wiatru wyjaśnia, w jakich warunkach chmury mogą być zbudowane z kryształków lodu wyjaśnia, czym się różnią opady od osadów atmosferycznych charakteryzuje warunki, w jakich powstają: rosa, szron, szadź i gołoledź opisuje prognozę pogody na podstawie mapy pogody dokonuje analizy danych zebranych w kalendarzu pogody 	<p>dowiaduje się, jaki jest skład powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wilgotność powietrza jako składnik pogody <p>podaje przykład kraju, w którym stosuje się skalę Farenheita</p> <ul style="list-style-type: none"> przelicza stopnie Celsjusza na stopnie Farenheita bada doświadczalnie powstawanie chmury oraz szronu odczytuje prognozę pogody dla swojej miejscowości, korzystając z internetowych serwisów pogodowych
<p>IV. Ja i moje ciało. Uczeń:</p>					

<p>4.</p>	<p>wymienia kolejne stopnie hierarchicznej budowy swojego ciała (komórka, tkanka, narząd, układ, organizm)</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pokarmowe (białka, cukry, tłuszcze, sole mineralne, witaminy) wymienia narządy układu pokarmowego wymienia 2 z 4 funkcji układu pokarmowego wymienia narządy układu oddechowego omawia funkcję płuc <p>wyjaśnia, że układ krwionośny budują serce i naczynia krwionośne</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krwi wymienia 2 z 4 funkcji układu krwionośnego wymienia składniki układu ruchu wymienia składniki szkieletu (czaszkę, klatkę piersiową, kręgosłup, kości kończyn) wymienia narządy męskiego i żeńskiego układu rozrodczego wymienia 3 zmiany zachodzące w ciele chłopców i dziewcząt podczas dojrzewania wymienia narządy układu nerwowego (mózgowie, rdzeń i nerwy) wymienia narządy zmysłów wymienia główne czynniki chorobotwórcze (bakterie i wirusy) podaje nazwy minimum 5 chorób wywołanych przez bakterie podaje nazwy minimum 5 chorób wywołanych przez wirusy 	<p>definiuje komórkę i tkankę</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia 3 z 6 podanych układów narządów wyjaśnia, jaką funkcję pełnią białka, cukry i tłuszcze wymienia gruczoły trawienne wymienia wszystkie funkcje układu pokarmowego wymienia elementy dróg oddechowych wyjaśnia rolę układu oddechowego wskazuje narządy odpowiedzialne za powstawanie głosu odróżnia żyłę od tętnicy na podstawie kierunku przepływu krwi (od serca i do serca) wyjaśnia funkcje składników krwi (płytek, krwinek białych i czerwonych) wymienia wszystkie funkcje układu krwionośnego wyjaśnia pojęcie „stawy” wskazuje na rysunku elementy układu kostnego wskazuje na rysunku i nazywa narządy płciowe męskie i żeńskie wymienia wszystkie zmiany zachodzące podczas dojrzewania chłopców i dziewcząt 	<p>wymienia wszystkie 6 układów narządów</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi przyporządkować narząd do jego układu określa składniki pokarmowe znajdujące się w jego posiłkach wyjaśnia rolę narządów przewodu pokarmowego rozpoznaje na rysunku poszczególne elementy układu oddechowego ilustruje działanie strun głosowych charakteryzuje role substancji transportowanych przez krew wyjaśnia czym jest tętno/puls mierzy własne tętno/puls wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem wyjaśnia rolę mięśni w poruszaniu się wyjaśnia rolę hormonów podczas dojrzewania wyjaśnia, czym jest menstruacja 	<p>wyjaśnia, jakie funkcje pełnią układy narządów w jego ciele</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia i nazywa układy umieszczone na rysunku odróżnia pojęcie przewód pokarmowy i układ pokarmowy opisuje proces trawienia, używając pojęcia “enzymy trawienne” opisuje mechanizm wdechu i wydechu wyjaśnia rolę rzęsek pokrywających drogi oddechowe powoduje przyspieszenie tętna wskazuje położenie serca na schemacie/rysunku oraz na własnym ciele porównuje zakres ruchów różnych stawów we własnym ciele uzasadnia, dlaczego pokarmy zawierające wapń i białko są ważne dla zdrowia kości dowodzi, że sole mineralne nadają kości twardość 	<p>wyszukuje informacje na temat różnic w budowie anatomicznej kobiety i mężczyzny</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia ogólną rolę gruczołów: ślinianek, wątroby i trzustki proponuje doświadczenie pozwalające udowodnić działanie śliny porównuje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego, wskazując różnice wyszukuje informacje na temat różnic w budowie anatomicznej kobiety i mężczyzny wyjaśnia ogólną rolę gruczołów: ślinianek, wątroby i trzustki proponuje doświadczenie pozwalające udowodnić działanie śliny porównuje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego, wskazując różnice przygotowuje plakat/lapbook dotyczący budowy krwi i badań laboratoryjnych krwi proponuje tygodniowy jadłospis produktów zdrowych dla kości uzasadnia rolę wzroku, węchu i smaku w ostrzeganiu człowieka o zagrożeniach przygotowuje plakat dotyczący wybranej choroby zakaźnej zawierający informacje o drodze zakażenia, objawach i leczeniu
-----------	---	--	--	---	--

Zespół Szkolno- Przedszkolny nr 11 w Krakowie

	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia 3 z 5 zaproponowanych zasad zdrowego stylu życia ● wskazuje zasady zdrowego odżywiania ● wylicza minimum 5 owoców i warzyw				
V. Korzystamy z mapy. Uczeń:					

<p>5.</p>	<p>podaje definicję krajobrazu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe ● podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych ● podaje definicję skały ● wymienia po jednym przykładzie skał litych, zwięzłych i luźnych ● obserwuje skałę i wymienia jej dwie cechy, np. barwę, twardość ● nazywa trzy główne formy ukształtowania powierzchni ● podaje nazwy naturalnych wypukłych form terenu ● tworzy model pagórka ● wymienia nazwy naturalnych wklęsłych form terenu ● rozpoznaje na ilustracji dolinę rzeczną ● wskazuje 2 różnice między formą wypukłą i wklęsłą ● wskazuje, której wody jest na Ziemi więcej – słonej czy słodkiej ● nazywa biegi rzeki ● podaje przykłady form terenu, które powstały przy udziale rzek oraz wód mórz i oceanów ● rozróżnia krajobraz miejski, wiejski i przemysłowy ● wyjaśnia pojęcie „degradacja środowiska” ● podaje: nazwę miejscowości, w której mieszka lub w której znajduje się jego szkoła, opisuje jej położenie oraz cechy wyróżniające ● wymienia formy ochrony przyrody występujące 	<p>wymienia, z czego składa się krajobraz</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje elementy krajobrazu należące do przyrody ożywionej i nieożywionej ● odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka ● wyjaśnia, że skały są zbudowane z minerałów ● wymienia kryteria podziału skał ● przyporządkowuje skały do odpowiedniej grupy ● podaje przykłady 2–3 skał występujących w najbliższej okolicy ● rozpoznaje po opisie główne formy ukształtowania powierzchni ● wskazuje na ilustracji formy wypukłe ● nazywa elementy wzniesienia i wskazuje je na ilustracji lub modelu ● rozpoznaje na ilustracjach naturalne wklęsłe formy terenu ● tworzy model doliny rzecznej ● rozpoznaje elementy doliny rzecznej ● porównuje formy wklęsłe i wypukłe określa proporcje między rodzajami wód na Ziemi ● wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki ● opisuje wygląd doliny rzecznej w biegu górnym, dolnym i środkowym 	<p>podaje kolory, jakimi na mapie hipsometrycznej są zaznaczone niziny, wyżyny i góry</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia różnicę między pagórkami, wzgórzem i górą ● dzieli formy wypukłe na naturalne i antropogeniczne ● opisuje wygląd wybranej wklęsłej formy terenu ● odróżnia górską dolinę rzeczną od nizinnej ● podaje przykłady antropogenicznych wklęsłych form terenu i ich znaczenie dla człowieka ● podaje różnice między kotliną a doliną ● rozróżnia rodzaje wód płynących ● wyjaśnia, w jaki sposób powstają: wydma, klif, dolina, meandry ● dopasowuje formę terenu do biegu rzeki, w którym możemy ją najczęściej zaobserwować ● obserwuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka, podaje ich przykłady ● wskazuje negatywne i pozytywne zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka ● podaje przykłady nazw miejscowości pochodzących od nazwiska ich założyciela, cech krajobrazu lub zawodu wykonywanego przez mieszkańców ● wyjaśnia różnicę między ochroną przyrody a ochroną środowiska 	<p>podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody</p> <ul style="list-style-type: none"> ● porównuje ze sobą krajobrazy naturalne i kulturowe ● wyjaśnia, co to są surowce mineralne i kamienie szlachetne ● wskazuje w Polsce regiony występowania różnych rodzajów skał ● opisuje i rozpoznaje różne rodzaje skał ● rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy ● podaje przykłady form antropogenicznych ● porównuje ze sobą pagórek i górę, podając dwie cechy wspólne i dwie rocznice ● wskazuje na ilustracji lub modelu doliny rzecznej elementy jej budowy ● podaje przykłady wpływu ukształtowania powierzchni na inne elementy przyrody oraz na działalność człowieka ● rozpoznaje i nazywa wklęsłe formy terenu w najbliższej okolicy ● wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje formy ukształtowania terenu do własnych potrzeb ● korzystając z mapy rozróżnia trzy biegi rzeki Wisły ● wyjaśnia, w jaki sposób krajobraz naturalny zmienia się w antropogeniczny ● podaje przykłady pierwotnych krajobrazów 	<p>podaje przykład zależności między składnikami krajobrazu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy ● wyjaśnia, dlaczego cegła i beton nie należą do skał ● podaje przykłady różnego zastosowania skał ● tworzy i prezentuje klasie własną kolekcję skał ● podaje przykład zależności między składnikami krajobrazu ● przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy ● wyjaśnia, dlaczego cegła i beton nie należą do skał ● podaje przykłady różnego zastosowania skał ● tworzy i prezentuje klasie własną kolekcję skał ● uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego ● opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przestrzeni 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat ● prezentuje informacje dotyczące pochodzenia nazwy swojej miejscowości ● prezentuje klasie informacje o 2–3 obiektach chronionych w najbliższej okolicy ● wyszukuje informacje na temat planowanych nowych miejsc ochrony przyrody w Polsce
-----------	---	---	--	--	--

	<p>w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podaje kilka sposobów, w jakie uczeń klasy 4. może chronić przyrodę i środowisko 		<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, na czym polega ochrona gatunkowa ● proponuje działania, które pozwalają na co dzień chronić przyrodę i środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> ● podejmuje próbę ustalenia pochodzenia nazwy swojej miejscowości ● wskazuje na mapie park narodowy położony najbliżej miejsca zamieszkania ● wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy innych obszarów chronionych, pomników przyrody ● uzasadnia potrzebę ochrony środowiska i przyrody 	
V. Korzystamy z mapy. Uczeń:					
6.	<p>wyjaśnia, co to jest szkic</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru odległości ● podaje, w jakich jednostkach można podać odległości w terenie ● wykonuje prosty szkic okolicy ● przedstawia plan przedmiotu jako jego rzut z góry ● wyjaśnia, do czego służy skala ● wyjaśnia, co to jest plan i mapa ● wymienia cechy każdego planu i mapy ● wymienia elementy mapy ● rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy ● wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę ● odczytuje informacje z legendy przydatne podczas planowania wycieczki 	<p>wymienia podstawowe elementy szkicu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mierzy odległość za pomocą taśmy mierniczej ● rysuje mały przedmiot w skali 1:1 ● wyjaśnia, dlaczego do narysowania planu niektórych przedmiotów należy zastosować skalę ● podaje rozmiar rzeczywisty przedmiotu, którego wymiary na planie wynoszą 1 cm × 1 cm ● podaje różnicę między planem a mapą ● porównuje skale ze sobą (mniejsza, większa) ● wskazuje na mapie poszczególne elementy (tytuł, treść, legendę, skalę) 	<p>wymienia sytuacje z życia codziennego, w których przydaje się umiejętność tworzenia szkicu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● orientuje wykonywany szkic ● mierzy odległości za pomocą kroków, przelicza odległość na centymetry ● rysuje przedmiot w skali innej niż 1:1 ● przelicza odległości w skali ● porównuje szczegółowość map o różnych skalach ● korzysta z planu ● rozpoznaje różne zapisy skali, potrafi je prawidłowo odczytać ● wyjaśnia pojęcie znaki kartograficzne 	<p>porównuje dokładność pomiarów wykonanych za pomocą taśmy mierniczej i kroków</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rysuje szkic okolicy szkoły zgodnie z instrukcją ● rysuje plan pokoju o znanych wymiarach z zastosowaniem skali ● przelicza jednostki (metry na centymetry) ● wyjaśnia, dlaczego globus nie jest mapą ● podaje przykłady map wykonanych w różnej skali ● wyjaśnia, dlaczego plan zawiera dużo szczegółów ● wyjaśnia, do czego na mapie jest potrzebna legenda 	<p>wykorzystuje inny niż taśma miernicza i kroki sposób na pomiar odległości w terenie</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rysuje szkic z zastosowaniem legendy i zaznaczeniem przybliżonych odległości ● samodzielnie rysuje plan np. pokoju, boiska, klasy, dokonując pomiarów i dobierając odpowiednią skalę ● korzysta z atlasu, porównując ze sobą skale i szczegółowość różnych rodzajów map ● odszukuje na mapie świata siatkę kartograficzną a na globusie siatkę geograficzną ● korzysta z map cyfrowych do zaplanowania trasy wycieczki
VI. Na wycieczce. Uczeń:					

<p>7.</p>	<p>wymienia rodzaje wycieczki</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zagrożenia pogodowe (burza, upał) wylicza zasady ruchu drogowego, które dotyczą pieszego wymienia przyrządy do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, które warto zabrać na wycieczkę dokonyuje obserwacji zgodnie z instrukcją nauczyciela podaje przykłady roślin rosnących w pobliżu szkoły podaje cechy roślin nadających się na żywoptoty wskazuje miejsca w pobliżu szkoły, gdzie możemy zaobserwować elementy przyrody 	<p>proponuje przykłady wycieczki biernego i czynnego</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak należy zachowywać się w czasie burzy wyjaśnia, jak chronić się przed skutkami upału podaje nazwy przyrządów do prowadzenia obserwacji i pomiarów zaprezentowanych przez nauczyciela (mogą być na zdjęciu lub rysunku) rozpoznaje znane gatunki roślin rosnących w pobliżu szkoły obserwuje zwierzęta w pobliżu szkoły 	<p>określa typ wycieczki po podanej nazwie, zdjęciu lub rysunku</p> <ul style="list-style-type: none"> wybiera właściwe ubranie na wycieczkę proponuje odpowiedni zestaw narzędzi do pracy w terenie, dostosowany do celu obserwacji korzysta z przewodnika lub aplikacji do rozpoznawania roślin w celu oznaczenia nieznanymi roślinami w okolicy szkoły odróżnia pokrzywę od jasnoty 	<p>analizuje swój dzień, określając ile czasu poświęca na wycieczki czynny i bierny</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad turysty i analizuje każdą z nich dowodzi, że pomiędzy wysokością drzewa i długością jego cienia istnieje zależność pozwalająca obliczyć wysokość drzewa określa wiek drzewa na podstawie jego obwodu zmierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią prowadzi obserwacje przyrody żywej i nieżywej w pobliżu szkoły wyjaśnia, dlaczego tereny zielone są potrzebne zwierzętom i człowiekowi 	<p>projektuje plakat zawierający znaki lub piktogramy opisujące zasady zachowania się wobec przyrody w najbliższym otoczeniu szkoły</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonyuje dokumentację fotograficzną napotkanych tropów zwierząt i określa, które zwierzęta je pozostawiły tworzy album przyrodniczy zawierający min. 5 zdjęć i krótkie opisy obserwowanych elementów przyrody żywej i nieżywej, które znajdują się w pobliżu szkoły
-----------	--	--	--	--	---

Uczeń, by uzyskać daną ocenę, musi również spełniać wymagania na oceny niższe.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów: (wiedza i umiejętności)

Przedmiotem sprawdzania z przyrody są:

- umiejętności ukształtowane przez ucznia (przedmiotowe i ponadprzedmiotowe),
- postawy i wartości kształtowane w procesie dydaktycznym.

W procesie nauczania – uczenia się uczeń podejmuje różne działania i przejawia aktywność w wielu obszarach, które powinny podlegać sprawdzaniu i ocenianiu według wcześniej podanych kryteriów. Wśród obszarów aktywności ucznia, podlegających sprawdzaniu i ocenianiu, należy wymienić:

- rodzaj wykonywanej pracy – **sprawdziany, kartkówki – niezapowiedziane z ostatniej lekcji, zapowiedziane – z dwóch ostatnich lekcji, prace pisemne, wypowiedzi ustne, prace projektowe, zadania ćwiczeniowe, problemowe,**
- organizację pracy ucznia – **praca w zespole, praca indywidualna w klasie i w domu,** oraz **wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych** do pozyskiwania, gromadzenia, analizy i prezentacji informacji o środowisku przyrodniczym i działalności człowieka.

Różnorodność elementów podlegających ocenie pozwala sprawdzić różne aspekty skuteczności kształcenia oraz umożliwia uczniom wykazanie się w różnych formach pracy. Stosowane są elementy oceny kształtującej pozwalające na uzyskanie zwrotnej informacji na temat zakładanych i osiągniętych postępów, zarówno dla ucznia jak i nauczyciela. Ocena jest indywidualizowana i dostosowana do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Warunki otrzymania oceny wyższej od przewidywanej są zapisane w Statucie Szkoły.